

ภาคผนวก ข.

ตารางสรุปงานวิจัยด้านการจัดการหนี้สินที่นำมาสังเคราะห์

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
1.ประมวลงาน ศึกษาวิจัยแนว ทางการจัดการ หนี้สินของ เกษตรกร โดย คำนวณ ลา อินทร์และคณะ (2546)	1. เพื่อศึกษาสภาวะหนี้สินของ เกษตรกรโครงการนำร่องฯ 2.เพื่อศึกษาและประเมินแนว ทางการจัดการหนี้สินของ เกษตรกรในรูปแบบต่างๆ 3.เพื่อค้นหารูปแบบและแนว ทางการจัดการหนี้สิน	ภูมินิเวศน์ทุ่งกุลาร้องไห้ 149 ครัวเรือนจาก 6 อำเภอ อ.เกษตรวิสัย อ.ปทุมรัตน์และ อ. ท่าตูม จ.สุรินทร์ อ.สุวรรณภูมิ อ.โพธิ์ทราย จ.ร้อยเอ็ด อ.ราษีไศล จ.ศรีสะเกษ	เชิงปริมาณและคุณภาพ -สำรวจด้วยแบบสอบถาม/ วิเคราะห์ข้อมูลร้อยละ -สัมภาษณ์ -กรณีศึกษาการจัดการหนี้สิน4 ราย -ระยะเวลา6 เดือน	-หนี้ปานกลาง 50,000-100,000 มากที่สุด (39.6%) -พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้จาก ธกส. มากที่สุด -พยายามรักษาเครดิตโดยกู้เงินนอก ระบบมาจ่าย -สาเหตุที่เป็นหนี้ -ลงทุนการเกษตร -ผลผลิตลด ดินเสื่อม -กู้ผิดวัตถุประสงค์ วิธีแก้ปัญหานี้ -ลดต้นทุนการผลิต -ขายผลผลิตใช้นี้ -กู้เท่าที่จำเป็น -สร้างแนวคิดเกษตรผสมผสาน กิน อะไรปลูกอย่างนั้น -บริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปงานวิจัยนี้	

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
				พื้นที่โคกทุ้ง เกษตรกรที่ยืนยังไม่สามารถจัดการหนี้สินทั้งหมดได้ แต่ทำให้มีค่าใช้จ่ายลดลงด้านการบริโภค มีแนวโน้มระยะยาวจะจัดการหนี้สินได้ พื้นที่ทามทุ้ง ยังไม่สามารถจัดการหนี้สินได้ และยังไม่มีแนวโน้มจัดการได้ เพราะแปลงเกษตรได้รับความเสียหายมาก	
2. หนี้สินของเกษตรกรกรณีศึกษา 5 หมู่บ้าน ภูมิโนชนวน ชอนแก่นได้-โคราชเหนือ โดย สนั่น เตชะแก้ว และคณะ(2547)	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการผลิตกับหนี้สินเกษตรกร 2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการลดหนี้สินเกษตรกร 3. เพื่อศึกษาผลของการทำเกษตรที่ยืนต่อหนี้สินเกษตรกร	5 หมู่บ้านในอ.พล อ.ภูเวียงและกิ่งอ.บ้านแฮด จ.ขอนแก่น รวม 554 ครัวเรือน(2,229 คน)	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม -เก็บข้อมูลปริมาณและแหล่งหนี้สิน -สัมภาษณ์ -จัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินในชุมชน	-เฉลี่ยหนี้ต่อครัวเรือน 60,000-120,000 -อดีตไม่มีหนี้ ผลิตแบบยังชีพ เมื่อเปลี่ยนวิถีการผลิตทำให้เป็นหนี้ การแก้ไข -พัฒนาเกษตรยั่งยืนเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ -มีกองทุนดอกเบี้ยต่ำในชุมชน -รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อความเข้มแข็ง อำนาจต่อรอง	การศึกษาในมิติประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและเศรษฐกิจการเมือง ปัญหา -ไม่ได้ข้อมูลหนี้สินที่เป็นจริงขาดการชี้แจงทำความเข้าใจ

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
					-ยังไม่มีส่วนร่วม ของชุมชนที่ แท้จริงในการ วิจัย
3.ภาวะหนี้สินกับ การทำ เกษตรกรรม ทางเลือก เครือข่าย เกษตรกรรม ทางเลือกภูมิ นิเวศน์สุรินทร์ โดย พูลสมบัติ นามล้ำ และ คณะ (2546)	วัตถุประสงค์ 1.ศึกษารวบรวมข้อมูลภาวะ หนี้สินของสมาชิกเครือข่าย 2.ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะ หนี้สินกับเกษตรทางเลือก 3.ศึกษาแนวทางและศักยภาพ การแก้ไข จัดการหนี้สินของ สมาชิกเครือข่ายฯ คำถามวิจัย 1.ภาวะหนี้สินสมาชิกเครือข่ายฯ มีเท่าใด และมีปัจจัยสาเหตุ อย่างไร 2.สมาชิกที่ทำการผลิตรายแบบ เกษตรกรรมทางเลือกมีแนวโน้ม ภาวะหนี้สินลดลงหรือไม่ 3.สมาชิกมีแนวโน้มการจัดการ	เกษตรกร 6 เครือข่าย เกษตรกรรมธรรมชาติ สุรินทร์/ท่าตูม/ศรีขร ภูมิ/ กลุ่มสตรีสี่ข้าวกล้อง/ กลุ่มอนุรักษ์พิทักษ์ไท- ถนน/ป่าชุมชนหนอง เยาะ -ศึกษาจากเกษตรกร 80 ครัวเรือน	-ระยะเวลาวิจัย6เดือน -แบบสอบถามและสัมภาษณ์ -จัดประชุมกลุ่มย่อย -กรณีศึกษารายบุคคล	-รายได้เฉลี่ย 20,633 ต่อปี -หนี้สินเฉลี่ย 99,844.50:ครัวเรือน -แหล่งเงินกู้จาก ธกส.มากที่สุด -รายจ่ายที่สูงคือ การศึกษาและค่า กินอยู่ (77,535:ปี) -รายรับ45,656:ปี แนวทางแก้ปัญหาหนี้สินแบบ องค์รวม “ไม่กู้เพิ่ม เริ่มขยัน ประหยัดอดออม พร้อมลด ละเลิกอบายมุข มีสุขใน สิ่งที่มิ ทำบุญอิน ทรียใช้ ทอเสื่อผ้า ใส่ ทำวิจัยรายรับ-จ่ายหารายได้ เสริม การวิจัยและพัฒนาต่อ -นำข้อมูลหนี้สินพัฒนาจิตสำนึก/ ส่งเสริมเกษตรยั่งยืน/แนวทางออม	ต้นแบบผู้ปลด หนี้สินด้วย เกษตรกรรม ทางเลือก อาทิ พ่อเฮียง ไทยดี ปราชญ์ ชาวบ้านกลุ่ม ฟื้นฟูเกษตร ศรีขรภูมิ สุรินทร์ อายุ 76 ปี “วน เกษตร” (เริ่ม เมื่ออายุ 44 ปี) พ่อหนู ขจัด โรคฯ ต้นแบบ เกษตรอินทรีย์

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
	หนังสืออย่างไร			ทรัพยากร/องค์กรชุมชน	

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
4.เกษตรกรรม ยั่งยืนกับหนี้สิน เกษตรกรรายย่อย ภูมินิเวศน์น่าน โดย จงรักษ์ แปง เครื่อง (2547)	วัตถุประสงค์ 1.ศึกษาสาเหตุที่มา พัฒนาการ สภาวะหนี้สินและผลกระทบของ เกษตรกรรายย่อยภูมินิเวศน์น่าน 2.ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การพัฒนาเกษตรยั่งยืนกับ ปัญหาหนี้สินเกษตรกร (เปรียบเทียบสถานการณ์หนี้สิน ก่อน ระหว่าง และเข้าสู่โครงการ นำร่อง) คำถามวิจัย 1.ที่มา สาเหตุการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับ สภาวะหนี้สินของเกษตรกรเป็น อย่างไร และส่งผลกระทบต่อ เกษตรกร หรือไม่อย่างไร 2.รูปแบบกระ บวนการในการลด หนี้สิน/เพิ่มรายได้ ของกลุ่มเป็น อย่างไร 3.การพัฒนาเกษตรยั่งยืนจะช่วย	สมาชิก 86 ครัวเรือน จาก 6 พื้นที่ ต.ศิลาแลง อ.ปัว/ต.พงษ์ อ.สันติ สุข/ ต.แม่สาคร อ.เวียง สา/ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ. น่าน จำแนกเป็น -สมาชิกก้าว หน้า 30 ราย -ปานกลาง 90 ราย -เริ่มต้น 150 ราย	-การวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดย -รวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้วย แบบสอบถาม -จัดเวทีกระตุ้นให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ -จัดสัมมนาสรุปการเรียนรู้ ร่วมกัน	-หนี้เฉลี่ย 90,666:ครัวเรือน สาเหตุการเป็นหนี้ -ลงทุนการเกษตร -ราคาผลผลิตตกต่ำ -ค่าครองชีพสูงขึ้น -ค่าเล่าเรียนบุตร -สินค้าฟุ่มเฟือย แหล่งที่กู้ยืมมากที่สุด ธกส.(54.67%) -ค่าใช้จ่ายสูงสุด ใช้หนี้/ปัจจัยสี่/ต้นทุนการผลิต/ค่า เล่าเรียนบุตร แนวทางแก้ปัญหา 1.ระดับสมาชิก พึ่งตนเองโดย ลดรายจ่าย เพิ่ม รายรับ ไม่สร้างหนี้เพิ่ม 2.กลุ่มพื้นที่ บริหารองค์กรให้เข้มแข็ง เป็นองค์ รวมและรวมกองทุนในหมู่บ้านเข้า ด้วยกัน	-งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง กรณีศึกษา การศึกษา ปัญหาหนี้สิน เกษตรกรโดย อนุกรรมการ แก้ไขปัญหา หนี้สินเกษตร สหพันธ์ เกษตรกร ภาคเหนือ พบว่าหมู่บ้าน ตัวอย่างเป็นหนี้ ร้อยละ 80 หนี้ เฉลี่ย 70,000: ครัวเรือน ลักษณะการ เป็นหนี้ -หนี้จากการ

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
	แก้ไขปัญหาภาวะหนี้สินได้หรือไม่			3.ระดับภูมิโนทัศน์ สร้างแนวทางการจัดการหนี้สิน 5 ปีแรก เพื่อนำผลผลิตที่ได้ไปจัดการหนี้ 4.ระดับนโยบาย ผลักดันให้ลูกเกษตรกรเรียนฟรีถึงอุดมศึกษา/รัฐควรปลดหนี้ โอนหนี้หรือรวมหนี้ให้เกษตรกรสามารถจัดการหนี้สินเดิมได้	ผลิต -หนี้จากการส่งเสริมของรัฐ -หนี้จากการส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร -หนี้จากโครงการพัฒนารัฐที่กระทบที่ทำกิน เช่นประกาศเขตป่าสงวนทับที่ทำกิน การสร้างเขื่อน เป็นต้น ปัญหาในการวิจัย -ความร่วมมือในการให้ข้อมูลหนี้สิน

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
					-การทำบัญชีรับ จ่ายเกษตรกร มองว่าเป็นเรื่อง ยุ่งยาก
5.แนวทางการ แก้ไขปัญหานี้ ของเกษตรกรราย ย่อยภายใต้ โครงการนำร่อง เพื่อพัฒนาระบบ เกษตร กรรมยั่งยืน ของเกษตรกรราย ย่อยภูมิโนเวศน์ เชียงใหม่-ลำพูน	วัตถุประสงค์ 1.ศึกษาประสบการณ์และ บทเรียนการแก้ไขปัญหานี้ของ เกษตรกรชุมชนอื่นๆ 2.ศึกษาสถานภาพหนี้เกษตรกร สมาชิกโครงการนำร่องฯ 3.ทราบสาเหตุการเกิดหนี้ 4. สนับสนุนให้เกษตรกรค้นหา เป้าหมาย แนวทาง แผนปฏิบัติ การเพื่อแก้ไขหนี้ตนเอง	80 คนจาก 8 กลุ่ม (หมู่บ้าน)ใน อ.สัน กำแพง อ.สะเมิง อ.แม่ ริม อ.พร้าว อ.แม่แตง และอ.ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่	-วิจัย17 เดือน -วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ร่วมผ่านกระบวนการกลุ่ม ขั้นตอน 1.ศึกษาบทเรียนการแก้หนี้ 3 องค์กร ชุมชนบ้านสามขา อ. แม่ทะ ลำปาง/ คณะกรรมการ แก้ไขปัญหาสหพันธ์เกษตร ภาคเหนือและองค์กรประชา ชนภาคเหนือ/การแก้ปัญหานี้	หนี้เฉลี่ย150,000:ครัวเรือน หนี้อันดับ 1กส.(55.9%) -รายจ่ายส่วนใหญ่เป็นการใช้คินหนี้ (36%) -การผลิต 17% -ของใช้ 14% -อาหาร 12% -การศึกษา 8% จ่ายมากกว่ารับ30% กำหนดเป้าหมายและแนวทางการ	

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
ณรงค์ชัย ปาระ โกน (2545)			ของรัฐ 2. ค้นหากลุ่มเป้าหมาย 3. สำนวณสภาพหนี้ 4. ศึกษาสาเหตุและการเพิ่มพูนหนี้/สำนวนรายรับ-จ่ายเป็นเดือน ประมวลในระดับกลุ่มภูมิโนเวศน์	แก้ปัญหาหนี้ -ปลดหนี้ มีรายรับเท่ารายจ่าย -รายได้มั่นคง -อาหารปลอดสารพิษ -สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี -ลูกได้เรียนสูง -ครอบครัวและชุมชนอบอุ่น ระดับครอบครัว -ทำเกษตรยั่งยืนจริงจัง มีความมั่นคงด้านอาหาร ทำบัญชีรายรับจ่าย บัญชีไร่นา ระดับกลุ่ม/เขต -ตั้งกองทุนกลุ่มออมทรัพย์ -สร้างระบบตลาดภายใน ชื้อขายแลกเปลี่ยน โรงงานแปรรูป ระดับภูมิโนเวศน์ -ตั้งกองทุน ธนาคารกลางโยกหนี้ สินค้าเกษตร ระดับชาติ -ปลดหนี้เดิม/พักหนี้ระยะยาว	

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
6.รูปแบบการจัดการหนี้สินเชิงบูรณาการเพื่อ ความเข้มแข็งของ ชุมชนบ้านส้มป่อย ต.แม่สัน อ.ห้าง ฉัตร จ.ลำปาง โดย เปี้ยก แก้วคำแดง และคณะ(2549) (สกว)	วัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสถานภาพและ สภาวะหนี้สินและเงื่อนไขปัจจัยที่ ส่งผลต่อการเกิดและเพิ่มพูน หนี้สินของชุมชน 2.เพื่อหารูปแบบ วิธีการในการ จัดการปรับโครงสร้างหนี้สิน ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อ แก้ปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน	สมาชิกกลุ่มดอก ส้มป่อย 37 ครอบครัวที่ ทำบัญชีสม่ำเสมอ -สำรวจหนี้สินจาก 85 ครัวเรือน	แผนงาน 1.เวทีเตรียมความพร้อม สร้าง ความเข้าใจ 2.เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดทำ บัญชีครัวเรือนและวิเคราะห์ผล 3.วิเคราะห์ภาพรวมปัญหา หนี้สินชุมชน นำเสนอข้อมูล สภาวะหนี้สิน 4.ดำเนินกิจกรรม	-หนี้เฉลี่ย 186,300.8:ครัวเรือน -ดอกเบี้ย 1,233:ครัวเรือน -รายรับไม่พอกับรายจ่ายเพราะไม่มี รายได้ไม่แน่นอนส่วนใหญ่อาชีพ รับจ้าง -ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเกิด และเพิ่มพูนหนี้สิน 1.พฤติกรรมบริโภค 2.กู้เงินใช้ผิดวัตถุประสงค์ 3.ประกอบอาชีพไม่หลากหลาย -ดำเนินกิจกรรมเพื่อหาทางลด ค่าใช้จ่าย 1.กลุ่มปลูกผัก 2.รวมกลุ่มซื้อของเพื่อลดค่าใช้จ่าย 3.ทุนทางวัฒนธรรมจัดงานปีใหม่ไว้ แอลกอฮอล์ ดึงเยาวชนเข้าร่วม	ปัญหาในการ วิจัย คนในหมู่บ้าน ยังไม่สนใจ เคลื่อนไหวได้ เฉพาะกลุ่มดอก ส้ม ป่อยเท่านั้น
7.รูปแบบการจัดการหนี้สินเชิง บูรณาการเพื่อ	วัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสถานภาพและภาวะ หนี้สินและเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผล	153 ครัวเรือน ประชากร 664 คน หมายเหตุ	1 ปี กิจกรรม -เตรียมความพร้อมของทีมใน	-หนี้เฉลี่ย 107,528 ครัวเรือน -มีการหมุนหนี้ เงื่อนไขที่ทำให้หนี้เพิ่มพูน	เรียนรู้การทำ บัญชีครัวเรือน จากบ้าน

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
ความเข้มแข็งของ ชุมชนบ้านดง ต. นายาง อ.สบปราบ จ.ลำปาง โดย อินแก้ว เรือน ปานันท์และคณะ (2549)(สกว.)	ต่อการเกิดและเพิ่มพูนหนี้สินของ ชุมชน 2.เหมือนเล่ม 6 คำถามวิจัย 1.กระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนได้ ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นใน ชุมชนเป็นอย่างไร 2.รูปแบบ วิธีการในการจัดการ และปรับโครงสร้างหนี้สินของ ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อ แก้ปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืนเป็น อย่างไร	เคยวิจัย จดเหล้าในงาน ศพ	พื้นที่ -เวทีสร้างความเข้าใจให้ สมาชิกชุมชน -เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการ ทำบัญชีครัวเรือนและวิเคราะห์ ข้อมูล	-ไม่รู้จักตัวเอง มีค่านิยมในทางผิด -จัดการหนี้แบบผิดและแก้ปัญหา เฉพาะหน้า -ความจำเป็นด้านการศึกษาบุตร รูปแบบการปรับโครงสร้างหนี้ -ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม แต่เห็นแผน กิจกรรมย่อยที่ช่วยลดรายจ่ายเช่น ร้านค้าชุมชน กลุ่มออมทรัพย์	สามขา
8.รูปแบบการ แก้ปัญหานี้สิน ของชุมชนบ้าน สามขา ต.หัวเสือ อ.แม่ทะ จ.ลำปาง โดย จำนง จันทร จอมและคณะ (2547)	วัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสถานภาพและ ทบทวนสถานะหนี้สินของชุมชน 2.เพื่อให้ชุมชนตระหนักในปัญหา หนี้สินที่เกิดขึ้นและร่วมกันหา แนวทางป้องกัน 3.เพื่อค้นหาปัจจัย เงื่อนไข ของ การเกิดและเพิ่มพูนหนี้สิน	ชุมชนบ้านสามขา ต. หัวเสือ อ.แม่ทะ จ. ลำปาง ประชากร 682 คน	3 ปี (มกรา 44-มกรา 47) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วน ร่วม 1.การเตรียมชุมชน 2.ค้นหาทีมวิจัย 3.ประชุมทีมวิจัยร่วมวางแผน 4.เก็บข้อมูล 5.ประมวลผลและวิเคราะห์	1.หนี้รวม19,953,676 บาท -หนี้เฉลี่ย 29,257.60 บาท 2.ยอดค่าใช้จ่ายที่สูงคือยอดชำระ หนี้ เครื่องอุปโภคและการลงทุน 3.รูปแบบและกระบวนการ แก้ปัญหานี้จะนำไปสู่การลดหนี้ และเพิ่มรายได้คือ 3.1 การชำระหนี้ ให้คนในชุมชน	เรียนรู้แนวคิด การจัดการกลุ่ม สะสมทรัพย์ ของพระ อาจารย์สุบิน ปณิโต จ.ตราด และ แนวคิดในการ

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
	คำถามการวิจัย 1. สถานภาพและภาวะหนี้สินของชุมชนบ้านสามขาเป็นอย่างไร 2. ปัจจัย เงื่อนไขใดที่มีผลต่อการเกิดและเพิ่มพูนหนี้สินของชุมชน 3. รูปแบบและกระบวนการในการแก้ปัญหาที่จะนำไปสู่การลดหนี้แลเพิ่มรายรับในแต่ละครัวเรือนของชุมชนบ้านสามขาเป็นอย่างไร		ข้อมูล 6. ทบทวน สรุปรายการดำเนินงาน 7. ตรวจสอบข้อค้นพบกับชุมชน	ออมเงินแต่ละวันเพื่อเก็บไว้ชำระหนี้ 3.2 นำรูปแบบการทำงานลงแขกมาใช้ เพื่อลดค่าใช้จ่าย 3.3 ทำธุรกิจชุมชน 3.4 ลดค่าใช้จ่ายงานบุญ 3.5 ประหยัด	ฟังตนเองของ ชุมชนศาลือโคก เขียงรายอโคก
9. การแก้ไขปัญหาหนี้สินแบบมีส่วนร่วมของสหกรณ์เครดิตยูเนียน จำกัด บ้านศรีดอนมูล อ.เมืองปาน จ.ลำปาง โดย ปราโมทย์ รุ่งเรืองและคณะ	1. ค้นหาสาเหตุการคั่งค้างชำระหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนจำกัด 2. ศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชุมชน ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินคั่งค้างของสมาชิกสหกรณ์ 3. ศึกษาารูปแบบวิธีการให้สมาชิกรู้จักวางแผนการเงินที่มีประสิทธิภาพ	-ชุมชนบ้านศรีดอนมูล อ.เมืองปาน จ.ลำปาง 445 ครัวเรือน(1,558 คน) -สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ 93 คน	กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้ -แบบสอบถาม -กระบวนการกลุ่ม -การดูงาน (ปฐมอโคก นครปฐม/สามขา แม่ทะ บ้านแสนตอ เกาะคา ลำปาง) -การบันทึกรายรับจ่าย	1. คนในชุมชนทราบถึงปัญหาตนและร่วมแก้ปัญหาให้ชุมชน 2. มีการรวม กลุ่มชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้ และการจัดการทรัพยากรในชุมชน 3. ชุมชนประหยัดและหารายได้เพิ่ม 4. สหกรณ์ปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากทวงหนี้เป็นให้ความช่วยเหลือเอื้ออาทร สนับสนุนอาชีพเสริม	

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
(2547)	ภาพ		-จัดเวทีชาวบ้านเพื่อการเรียนรู้	-ตัวชี้วัดความสำเร็จ -ลดหนี้สินคั่งค้าง ณ 31 ม.ค.44 =1,266,063 บาทเหลือ 1,171,733 ณ 28ก.พ.46ลดลง 94,330 บาท	
10.รูปแบบการจัดการหนี้สินเชิงบูรณาการเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบ้านคลองน้ำลาด ต.นิคมพัฒนา อ.เมือง จ.ลำปาง โดย ศิริวรรณ สอนดีและคณะ (2549)	วัตถุประสงค์ 1.ศึกษาสถานภาพและสภาวะหนี้สินและเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดและเพิ่มพูนหนี้สิน 2.หารูปแบบวิธีการในการปรับโครงสร้างหนี้สินอย่างมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน คำถามวิจัย 1.กระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร 2.รูปแบบวิธีการในการจัดการปรับโครงสร้างหนี้สินของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร	-สำรวจหนี้สินครั้งแรก 37ครัวเรือนจาก 74 ครัวเรือน เฉลี่ย 93,378 : ครัวเรือน -ครั้งหลังกลุ่มเป้าหมายชัดเจน 13 ครัวเรือน เฉลี่ยหนี้ 75,384: ครัวเรือน	1 ปี -การทำบัญชีครัวเรือน -เวทีการเรียนรู้ -การจัดตั้งกลุ่มกิจกรรม	-กระบวนการมีส่วนร่วมในเวทียังไม่ค่อยเกิด คนวัยทำงานไปทำเกษตร อยู่แต่คนแก่ที่ไม่ได้รับผิตชอบ ค่าใช้จ่าย ผลที่เกิดขึ้นภายหลัง - เกิดกลุ่มทำน้ำปลา ปลาไร่/ปุย อินทรีย์/ออมทรัพย์ (ขั้นเริ่มต้น พูดคุยและรวมทุน) -กรณีศึกษาคนที่ทำบัญชีครัวเรือน ได้ประโยชน์ในการลดค่าใช้จ่าย มาก	
11.การแก้ไข	วัตถุประสงค์	ตั้งแต่ปี 2510-2528	ระยะเวลาวิจัย 2 ปี 4 เดือน	สภาพปัญหาที่มีความยากจน	ทบทวนการใช้

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
ปัญหาความ ยากจนของคน บ้านแลง อ.เมือง จ.ลำปาง โดย อินทูล เบ็ญโต และคณะ (2549)	ศึกษาและแก้ไขปัญหาความ ยากจนของคนตำบลบ้านแลง คำถามวิจัย 1.คนบ้านแลงจะลุกขึ้นมา แก้ปัญหาคความยากจนให้กับ ชุมชนด้วยวิธีการหรือสร้าง ทางเลือกใหม่อย่างไร 2. ทำอย่างไรคนบ้านแลงจึงจะ สร้างอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพ ปัญหาเพื่อเศรษฐกิจแบบ พอเพียงและการพึ่งตน เองอย่าง ยั่งยืน	คนบ้านแลงถูกไล่ออก จากที่ทำกินดั้งเดิม ปี 2508-2514 ที่ทำกิน ถูกกันเพื่อสร้างเขื่อนกั ว ลม ทำให้ทำกินไม่ได้ จึงต้องไปขายแรงงาน นอกจากนี้ยังขาดแคลน น้ำเพราะเขื่อนส่งน้ำไป เลี้ยงที่อื่น	-การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม -กำหนดกิจกรรมเวทีสังเคราะห์ ปัญหาระดับหมู่บ้านและตำบล -กำหนดกิจกรรมเพื่อหาข้อมูล ภายนอก	1.ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ 2.ที่ทำกินส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่า สงวน 3.ที่ทำกินไม่พอ(เฉลี่ยคนละ0.5 ไร่) 4.ไม่มีแหล่งเก็บน้ำเพื่อเกษตรกร ต้องดำเนินการ 1.ติดตามประสานหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการออกเอกสารสิทธิ์ 2.ขอยกเลิกสัมปทานสวนป่า องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ 3.เสนอแผนแก้ไขปัญหาคความ เดือดร้อนไปยังอบต.และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง 4.ประสานป่าไม้จังหวัดเพื่อกำหนด แหล่งที่ทำกิน/จัดสรรป่าชุมชน/แจก แจงเขตป่าสงวน	กฎหมายการใช้ ทรัพยากรป่าไม้ และที่ดิน -พรบ.ป่าสงวน แห่งชาติ พ.ศ.2507 -นโยบายป่าไม้ แห่งชาติ 2508 -แก้ไขพรบ.ป่า สงวนฯ 2507 ฉบับ 3/ 2528 -พรบ.ป่าสงวน พ.ศ.2535 -พรบ.ส่งเสริม รักษาสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ.2535 การยอมรับสิทธิ ชุมชน/ราษฎร 1.สาธารณ

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
					สมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกัน (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 2473) 2.การยอมรับสิทธิการมีส่วนร่วมของราษฎรในการจัดสรรทรัพยากรน้ำ 3.การยอมรับที่วัด/ธรณีสงฆ์ 4.รัฐใช้เกณฑ์"ได้ทำประโยชน์แล้ว" ในการขอเอกสารสิทธิ์ต่างๆ 5.หลักประกัน"สิทธิการใช้

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
					ประโยชน์จาก ป่า” ของรัฐ
12.การพัฒนา อาชีพเพื่อแก้ไข ปัญหาหนี้สินของ ชุมชนบ้านมะเขือ แจ้ หมู่ 1 ต.มะเขือ แจ้ อ.เมือง จ. ลำพูน โดย บำรุง วงศ์वार และคณะ (2548)	ให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันคิดหา แนวทางและสร้างรายได้ให้กับ ชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา หนี้สินร่วมกัน คำถามวิจัย -การพัฒนาอาชีพของชุมชนจะ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาหนี้สิน แบบมีส่วนร่วมได้อย่างไร	-ชุมชนบ้านมะเขือแจ้ หมู่ 1 ต.มะเขือแจ้ อ. เมือง จ.ลำพูน 229 ครัวเรือน (828 คน)	-ระยะเวลาวิจัย 10 เดือน -การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วน ร่วม แผนดำเนินงาน -ประชุมคณะทำงาน -ดูงานบ้านสามขา อ.แม่ทะ -เวทีสรุปบทเรียนจากดูงาน -รวมกลุ่มอาชีพ -เวทีสรุปบทเรียน -รายงานผล	-รวมกลุ่มอาชีพ 1.ทำขนม 2.ทำสิ่งประดิษฐ์จากไม้ (ขายได้ มากขึ้น 50%) 3.กลุ่มทอผ้า -มีแนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านจะรวม กองทุนที่มีอยู่ดีกว่ากองทุนเป็น ธนาคารหมู่บ้าน -* โครงการนี้ไม่ได้แก้ปัญหา 100% แต่ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้ สินและนำไปสู่แนวทางการแก้ ปัญหาอื่นในชุมชนด้วย	
13.การศึกษา รูปแบบการแก้ไข ปัญหาหนี้สินใน ชุมชน กรณีบ้าน หนองแม่เม็ด ต. ร่อนทอง อ.สตึก	1.ศึกษาสถานภาพและการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของชุมชน 2.ค้นหาเส้นทางและปัจจัยการ ก่อนหนี้เพิ่มพูน 3.หารูปแบบและกระบวนการใน การจัดระบบหนี้ไปสู่การลดหนี้ที่	-ชุมชนบ้านหนองแม่เม็ด หมู่ 10 ต.ร่อนทอง อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ 123 ครัวเรือน (501 คน) -คำขวัญหมู่บ้าน	-ระยะเวลาวิจัย 1 ปี -วิธีวิทยา 1.การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกและกลุ่มเล็ก (focus group) 2.การสำรวจรายรับจ่าย	-หนี้เฉลี่ย 96,012 บาท: ครัวเรือน -ภูมิปัญญาท้องถิ่นในอดีตของ ชุมชน การเฝ้าอยู่เฝ้ากิน การลด รายจ่าย เพิ่มรายได้ การทำบัญชี ครัวเรือนเป็นการศึกษาถึงสาเหตุที่ ทำให้รู้ถึงที่มาของรายจ่ายที่ไม่	แนวคิดปราชญ์ ชาวบ้านอีสาน เทคนิคการ ปลดหนี้ 1.ลดรายจ่าย 2.เพิ่มรายได้

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
จ.บุรีรัมย์ สมศรี ทองหล่อ และคณะ(2549)	เหมาะสม	“หมู่บ้านน้ำอยู่ เพื่องฟู ผ้าไหม น้ำใจสาวงาม ลือนามหนองแม่ผด”	3.สืบค้นข้อมูลจากข้อมูลทุติย ภูมิ 4.แบบสอบถาม 5.จัดเวทีประชุมและสัมภาษณ์	จำเป็นและหาทางแก้ ปัญหาอย่าง ยั่งยืนต่อไป	3.เริ่มปลดหนี้ และป้องกันหนี้ 4.ประหยัดและ อดออม
14.โครงการแก้ไข ปัญหานี้สิน ชุมชนวัฒนธรรม คลองขนมจีน อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา โดย สมทรง ฤทธิ ศร และคณะ (2547)	วัตถุประสงค์ 1.ศึกษาค้นหาข้อมูลรายรับ-จ่าย ต้นทุนการผลิตของครอบครัว สมาชิก 2.ศึกษาสาเหตุปัญหานี้สิน 3.นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการ วางแผนแก้ไขปัญหานี้สินของ สมาชิกชุมชน คำถามวิจัย สาเหตุปัญหานี้สินของคนใน ชุมชนคืออะไรและจะมีแนว ทางแก้ไขปัญหานี้สินอย่างไร บ้าง	ครอบครัวที่เข้าร่วม โครงการ 31 รายใน ชุมชนวัฒน ธรรมคลอง ขนม จีน อ.เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา -* ปี 2544-46ชุมชนเข้า ร่วมปรับ เปลี่ยนระบบ การผลิตสู่เกษตรอิน ทรีย์ 35 ครัวเรือนแต่ สมาชิกยังมีหนี้สินเดิม มาก	-ระยะเวลาวิจัย 1 ปี -เก็บข้อมูลรายรับ-จ่าย ต้นทุน การผลิต -เวทีการเรียนรู้ -ประชุมแลกเปลี่ยนปัญหา แนวทางการทำงาน	-หนี้สินเฉลี่ย149,895 บาท: ครัวเรือน -ต้นทุนการทำนา1,750:บ.:ไร่ -รายจ่ายที่มากที่สุดคือ ค่า อาหาร/ ค่าลูกไปโรงเรียน/ค่าสินค้าบริโภค / สาธารณูปโภค -แนวทางแก้ ปัญหานี้สิน 1.ลดรายจ่ายครอบครัว 2.รวมกันซื้อสินค้าบริโภค 3.ผลิตสินค้าทดแทนเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้/ออม 4.ทำนาแบบชีวภาพหรือผสมผสาน เพื่อลดต้นทุน	ปัญหาและ อุปสรรค -ชาวบ้านยังไม่ เข้าใจและยังไม่ เข้าร่วม เท่าที่ควร
15. โครงการ การศึกษาสถาน การณ์ปัญหาและ	1.สร้างกระ บวนการเรียนรู้ให้คน ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการชุมชนของตนเอง	-ชุมชนบ้านหนองอ้อ หมู่ที่ 3 ต.บ้านสิงห์ อ. โพธาราม จ.ราชบุรี	-ระยะเวลาวิจัย 9 เดือน -การสัมภาษณ์เพื่อรวบรวม ข้อมูล	-ผลการศึกษาเชิงกระบวนการ การ พบว่ากระบวนการ วิจัยสามารถ สร้างกระบวนการ การเรียนรู้ให้คนใน	

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
ภาวะหนี้สินของ ชุมชนบ้านหนอง อ้อ หมู่ที่ 3 ต.บ้าน สิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี โดย ส่งา ซาเลียง และคณะ (2547)	2.เพื่อให้ชุมชนรู้จักตนเอง รับรู้ สถาน การณ์ปัญหาและหนี้สิน อันนำไปสู่การระดมความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน คำถามวิจัย 1.สภาพปัญหาและบริบทบ้าน หนองอ้อเป็นอย่างไร 2.สถานการณ์ปัญหานี้สินเป็น อย่างไร 3.แนวทางการพัฒนาบ้านหนอง อ้อระยะต่อไปควรเป็นอย่างไร	251ครัวเรือน ประชา กร 1,235 คน -ส่วนใหญ่มีอาชีพ รับจ้าง ไม่มีที่ทำกิน - 2545 ตั้งกลุ่มสัจจะ สะสมทรัพย์ มีเงิน 1.2 ล้านบ.สมาชิก 800 คน	-ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับ บริบทชุมชนและการพัฒนาใน อดีต -จัดเวทีสร้างความเข้าใจ -ประชุมทีมวิจัยสร้างความ เข้าใจและรับการฝึกอบรม -รวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์ข้อมูล -จัดเวทีนำเสนอ/สรุปทบทวน สู่ชุมชน	ชุมชนเข้ามามีส่วนในการบริหาร จัดการชุมชน -ผลการศึกษาเรื่องหนี้สิน -แนวทางการแก้ปัญหา -ลดรายจ่าย หนี้ฟุ่มเฟือยและหนี้ เพื่อความอยู่รอด (ลดค่าอาหาร) โดยจัดตั้งกลุ่มข้าวสารตั้งกลุ่ม แลกเปลี่ยนชุมชน -เพิ่มรายได้ โดยสนับสนุนกลุ่ม อาชีพ/ทำบัญชีรับจ่าย -เหล่านี้นำไปสู่การแก้ปัญหาอื่นๆ เช่นปัญ หารายได้ น้ำดื่ม การศึกษา บุตร ปัญหาสุขภาพ การปรับปรุง ดินฯลฯ	
16. โครงการ ศึกษาเปรียบเทียบ รายรับ-รายจ่าย ของสมาชิกเกษตร อินทรีย์เพื่อเป็น ฐานในการปรับ	การศึกษาเปรียบเทียบรายรับ- รายจ่ายของสมาชิกเกษตร อินทรีย์เพื่อเป็นฐานในการ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต นำไปสู่การ พึ่งตนเองได้หรือไม่ อย่างไร	-สมาชิกเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรทำนา บากเรือ 219 รายใน 4 อำเภอ 14 ตำบลและ 33 หมู่บ้าน -เก็บข้อมูลรายรับ	-ศึกษาข้อมูลรายรับรายจ่าย ของเกษตรกร ในรอบ 1 ปี หรือ 12 เดือน (จดบันทึกโดยใช้ สมุดเปล่า) -ศึกษาข้อมูลสภาพหนี้สินและ เงินของเกษตรกร	-หนี้สินเฉลี่ยครอบครัวละ 150,857 บาท -แนวทางการลดรายจ่ายสู่การ พึ่งตนเอง 1. ปลูกพืชผักไว้กินเอง 2. ต้องให้สามีลดการดื่มเหล้าบุหรี่	

เรื่อง	วัตถุประสงค์/คำถามวิจัย	พื้นที่/กลุ่มตัวอย่าง	กระบวนการ/การดำเนินการ	ข้อค้นพบ/ผลการวิจัย	หมายเหตุ
เปลี่ยนวิถีชีวิต นำไปสู่การพึ่งตน เอง กรณีศึกษา เกษตรกรสมาชิก เกษตรอินทรีย์บ้าน ดอนผึ้ง หมู่ 4 และ หมู่ 8 กลุ่มเกษตร กรทำนาปรัง ตำบลปากเรือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร		รายจ่ายจากสมาชิก เกษตรอินทรีย์บ้านดอน ผึ้ง 35 ครอบครัว	-ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ	3. หารายได้เพิ่ม 4. คุยกันในกลุ่มครัวให้สมาชิกเข้าใจความเคลื่อนไหวของคนใน ครอบครัว -ผลจากการบันทึกพบว่าสมาชิกลด ค่าใช้จ่ายลง	